

МАКЕДОНСКАТА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ ВО 2017 И 2018 ГОДИНА

(ЕКСПОЗЕ НА ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА МАНУ, АКАД. ТАКИ ФИТИ)

Почитувани академици, уважени гости,

Минатата, 2017 година, беше година кога МАНУ го чествуваше големиот јубилеј, своето полувековно постоење и работење. Овој значаен јубилеј Академијата го одбележа достоинствено, со бројни настани и манифестации од работен и свечен карактер, со присуство на бројни гости од земјата и од странство – научници, уметници, наши блиски соработници од академската заедница, членови на МАНУ надвор од работниот состав, претставници на странски академии, на асоцијации на странски академии и на научни друштва, високи личности од политичкиот и од општествениот живот на земјата, претставници на дипломатскиот кор во Република Македонија, претставници на МПЦ и другите верски заедници, пријатели и почитувачи на МАНУ и др. Преку нашите бројни изданија и публикации, преку нашите настапи на Свечената работна седница на МАНУ, на Свечената академија на МАНУ, во медиумите, филмот за МАНУ итн., ги сумиравме постигнатите резултати во изминативе 50 години, јасно ги посочивме достигнувањата и успехите на Академијата, ги идентификувавме постојните проблеми и слабости и ја изложивме визијата за нашиот иден развој.

Почитувани академици, уважени гости,

Во рамките на основната дејност на Академијата, научното и уметничкото творештво, во текот на 2017 година се работеше на *90 научноистражувачки и уметнички проекти*, од кои 59 се реализираат од страна на нашите шест одделенија и 31 од страна на нашите осум истражувачки центри. Билатералната проектна соработка со Бугарската академија на науките и уметностите продолжува успешно да се одвива. Во 2017 година со БАН беа договорени 15 нови заеднички проекти чијашто реализација започна од средината на минатата година. Со Српската академија на науките и уметностите се работеше врз 11 заеднички проекти – добар дел од нив се финализирани во текот на минатата година. Понатаму, во рамките на меѓународната соработка се работеше и врз 11 други меѓународни проекти финансирани од фондовите на ЕУ - IPA II, Horizont 20/20, Science with and for Society и др, понатаму од UNDP, Фогарати фондацијата од САД, DFG - Германија и др.

Во оваа пригода, вообичаено е да се истакне дека и во текот на 2017 година продолжи богатата научноистражувачка работа и уметничкото творештво на членовите на нашата Академија, дома и во странство. Имено, членовите на МАНУ во 2017 година *објавиле 56 монографии*, од кои 44 на македонски јазик и 12 на други јазици и *приредиле 24 монографии и каталози* од кои 19 на македонски јазик и 5 на други јазици. Понатаму, членовите на МАНУ објавиле вкупно *194 научни статии/трудови* – 140 во списанија (и тоа: 74 трудови во меѓународни списанија, од кои дури 65 со импакт фактор и 66 трудови во домашни списанија) и 54 трудови во зборници (од кои 23 трудови од научни собири одржани во странство). Членовите на МАНУ во 2017 година учествувале на *68 научни и стручни собири* (од кои 32 во странство) и одржале 22 *предавања или презентации*. Членовите на МАНУ воделе или зеле учество на *17 семинари, работилници, тркалезни маси, трибини, расправи и литературни манифестации*. Во сферата на уметничката дејност, членовите на МАНУ учествувале во *28 научноистражувачки, литературно-книжевни или уметнички проекти* во други институции (од кои 20 во странски институции), објавиле *75 раскази, песни или одломки од прозни текстови и стихови*, превеле *четири научни или книжевни дела*, одржале *три самостојни изложби*, а со свои дела учествувале на *осум групни изложби* и воделе или зеле учество на *17 семинари, работилници, дебати и литературни манифестации*. Членовите на МАНУ во 2017 година создале *117 слики* (во акварел, маслена и комбинирана техника) и *девет скулптури* (дрво, бронза или гипс). Посебно треба да се одбележи и фактот дека членовите на МАНУ се *главни уредници, заменици - уредници или членови на уредувачки одбори на 26 домашни и 36 странски зборници* и списанија (печатени или електронски) од областа на науката, културата и уметноста. Членовите на МАНУ оствариле *четири студиски престои* во странски научноистражувачки институции.

За својата плодна и успешна научноистражувачка и творечка уметничка дејност членовите на МАНУ во 2017 година добиле осум домашни и две странски награди и признанија.

Во организација на Македонската академија на науките и уметностите во 2017 година, како што напоменав и претходно, беа одржани бројни научни конференции и научни и свечени собири. Во овој контекст посебно треба да се одбележат *меѓународните научни конференции*: Библијата и книжевноста, Мултикултурализам и јазичен контекст и Право на младите да живеат во свет на толеранција (последнава, во рамките на традиционалното одбележување на денот на толеранцијата во МАНУ, во организација на нашиот Центар за стратегиски истражувања и Мисијата на ОБСЕ во Скопје) како и Меѓународното чествување посветено на првиот претседател на МАНУ акад. Блаже Конески. Во јубилејната 2017 година, од 19 до 26 јуни, во организација на Центарот за стратегиски истражувања на МАНУ и Амбасадата на САД во Република Македонија, во Охрид (во куќата на Уранија) се одржа *Охридската школа на природно право* на тема Демократија и владеење на правото.

Во рамките на одбележувањето на полувековниот јубилеј на МАНУ, на 9 октомври 2017 година, најпрвин, во просториите на Академијата беше одржана Свечена седница на МАНУ, а потоа и централната прослава - *Свечена академија на МАНУ – 50 години Македонска академија на науките и уметностите*. Преку двата настани, најдостоинствено го одбележавме и чествувавме големиот јубилеј на МАНУ, ја претставивме нејзината развојна траекторија, ги презентиравме постигнатите резултати во основната дејност на МАНУ (научноистражувачкото и уметничкото творештво) и укажавме на слабостите и проблеми со кои се соочувала Академијата во изминатите 50 години, како и на идните приоритети во нејзината работа. Одбележувањето на јубилејот, со богати содржини, од свечен и од работен карактер, кои успешно ги реализиравме, заедно со добрата медиумска покриеност на настанот, ни овозможи да го реafirмираме местото и улогата на Академијата, како темелник во развојот на македонската наука, јазик, уметност и култура и како неодминлива институција во промислувањето на стратешките визии на вкупниот развој на Република Македонија. Ова дотолку повеќе што во своите поздравни говори претставниците на странските академии, асоцијации на академии и научни друштва со респект говореа за МАНУ и за нејзините постигнати резултати во научната и уметничката дејност во нејзиниот полувековен опстој.

Во реновираниот изложбен салон на МАНУ, во текот на 2017 година беа одржани и пет изложби, вклучувајќи ја тука и *Изложбата на дела на ликовни уметници членови на МАНУ* во рамките на чествувањето на 50 – годишнината од основањето на Академијата. Минатата година во Академијата и во Научниот и уметнички центар на МАНУ во Охрид се одржаа и бројни предавања на наши и странски академици, промоции на научни и уметнички дела и други научни и културни манифестации.

Во рамките на богатата научноистражувачката дејност на МАНУ во 2017 година се објавени *12 периодични изданија* и *28 посебни изданија*, како и повеќе каталози за одржани изложби. Вкупниот обем на објавените изданија на МАНУ во 2017 година изнесува *15.054 печатени страници*. Овде посебно сакам да спомнам дел од изданијата на МАНУ специјално подготвени по повод одбележувањето на нашиот педесетгодишен јубилеј. Двојазичното издание, на македонски и на англиски јазик *“50 години Македонска академија на науките и уметностите, 1967 - 2017 година“* дава опстоен приказ на историјата на МАНУ, растот и развојот на Академијата во изминатите 50 години, постигнатите резултати во остварувањето на основната дејност на МАНУ, проблемите и слабостите со кои се соочувала Академијата во изминатиов период, предизвиците на новото време и реализацијата на мисијата и визијата на МАНУ. Електронското издание *“Документи - промемории, обраќања и соопштенија на МАНУ“*, исто така, дава опстоен приказ на погледите, препораките и сугестиите на МАНУ за клучни прашања, но и за сензитивни прашања со кои се соочувала Република Македонија во различни периоди од нејзиниот развој, а кои се елаборирани во бројните научни и уметнички проекти изготвени од Академијата, како и во бројните промемории, реакции и обраќања на МАНУ до домашната и до меѓународната јавност поврзани со можните пристапи за нивно разрешување. Третото издание на МАНУ е *“Приоритети на идниот развој на Република Македонија (Quo vadis res publica Macedonia?)“*. Понатаму, во работниот дел за одбележувањето на 50 години од основањето и работењето на МАНУ, беа организирани две значајни изложби: *Изложба - Избор на дела од уметници - академици “Омаж“ и Изложба на изданија и на архивски документи на МАНУ и беше снимен филмот за Македонската академија на науките и уметностите*.

Во текот на 2017 година продолжи богатата меѓународна и научна соработка на МАНУ со академиите со кои имаме склучено договори за соработка, со асоцијациите на академиите во кои членува МАНУ, како и со други странски научни институции и организации. Во овој контекст, особено е интензивирана и продлабочена соработката со академиите од соседните земји. Минатата година започна и трилатералната соработка МАНУ – САНУ – БАН, а конкретни форми на соработка се договорени и со Хрватската академија на науките и уметностите, Унгарската академија на науките, Унгарската академија на уметностите, со Кинеската академија за општествени науки, со Германското научно друштво Лајбниц, со Француската академија на науките и со други странски академии и научни институции.

Почитувани академици, уважени гости,

Две основни карактеристики кои ја обликуваа и ја профилираа содржината на научноистражувачката и уметничката дејност на МАНУ во текот на 2017 година треба посебно да се истакнат. Првата е *евидентната сосредоточеност на научноистражувачката и уметничката дејност на Академијата на прашања и теми најнепосредно поврзани со извориштата на политичката и општествена криза* низ којашто проаѓаше нашето општество и којашто, фактички, кулминираше кон средината на минатата година, и на можните решенија, пристапи и политики за нејзино надминување. Затоа и одлучивме во јубилејната година да го публикуваме изданието *Приоритети на идниот развој на Република Македонија (Quo vadis res publica Macedonia)*, во кое расправавме всушност за тоа како македонската наука гледа на сегашноста и иднината на Македонија, на македонската држава и на македонското општество. Во овој документ јасно ги изложивме и презентиравме, пред Владата на Република Македонија и пред пошироката јавност, нашите пораки за надминување на проблемите во повеќе клучни сфери на општественото живеење - развојот на демократијата, владеењето на правото и департизацијата на институциите, реформите во образованието и во научноистражувачката и во иновативната дејност, економскиот раст и развој, енергетиката и животната средина, статусот на уметноста и културата, развојот на Република Македонија како демократско, економски просперитетно и европски ориентирано мултиетничко и мултикултурно општество.

Втората карактеристика упатува на сè поголемата вклученост на *меѓународната димензија во реализацијата на нашата основна дејност* – научноистражувачкото и уметничкото творештво. За тоа сведочат 37 – те билатерални и меѓународни научноистражувачки и уметнички проекти врз кои работевме во текот на 2017 година, 95 –те научни трудови на наши академици објавени во странски списанија и зборници, од кои 65 во списанија со импакт фактор, богатата меѓународна дејност на членовите на МАНУ од уметничката сфера – учество во 20 научноистражувачки и уметнички проекти во странски институции, вклученоста на членови на МАНУ како главни уредници, заменици – уредници или членови на уредувачки одбори на странски списанија и зборници итн. Сè ова дава особен придонес во меѓународната афирмацијата на нашата наука и уметност во европски и во светски размери и во подигањето на меѓународната репутација на МАНУ и на Република Македонија. За ова сведочи и фактот што до крајот на 2016 година, дури 22 членови на МАНУ се стекнале со статус на странски членови, дописни членови, почесни членови и почесни доктори на науки во 60 - тина странски академии, научни друштва и универзитети.

Почитувани академици, драги гости,

Конципирањето на Нацрт - програмата за работа на МАНУ во 2018 година поаѓа од два основни постулати:

Прво, *фокусирање врз реформските приоритети во различните области на науките и уметностите* содржани во нашиот документ *Приоритети на идниот развој на Република Македонија* (кои претходно ги коментирав и кои ќе бидат во фокусот на нашиот интерес во програмите за работа на МАНУ и во наредните години) и

Второ, *потрага по одговори за новите предизвици на времето во коешто живееме и работиме* – посебно оние поврзани со идејата за изградба на нов и обединет Балкан и со забрзување на нашите евроатлански интеграциски процеси.

Во овој контекст, и во 2018 година е предложена обемна и богата работна програма. Во научната програма за 2018 година се вклучени *75 научноистражувачки и уметнички проекти од разни области*. Од нив, 55 ќе се реализираат во рамките на одделенијата на МАНУ и 20 во рамките на истражувачките центри на Академијата. Во овој број на проекти не се вклучени проектите од соработката со Српската академија на науките и уметностите и проектите во рамките на трилатералната соработка, МАНУ – БАН – САНУ, кои се во фаза на договарање и кои набрзо ќе бидат утврдени. Со тоа, очекуваме бројот на научноистражувачки и уметнички проекти врз кои ќе се работи во 2018 година да достигне близу 90. Од нив, 40 проекти се, de facto, меѓународни – билатерални, трилатерални и научноистражувачки проекти финансирани од меѓународни извори. Нацрт - програмата на МАНУ за 2018 година предвидува одржување на *15 научни конференции и собири*. Од нив, половината се меѓународни посветени на теми за Балканот и новите перспективи кон евроатланските интеграции, македонистиката, духовно – културниот дијалог на Западна / Средна Европа и Балканот, комуникациите во духовната култура на Југоисточна Европа, толеранцијата и три од областа на медицинските науки: Трансплантација на органи, Нова генерација на дијагностики и Ретки болести. Во рамките на домашните научни конференции две се однесуваат на комплексната проблематика на одржливиот развој на Република Македонија, т.е. на економскиот раст и развој и на клучните макроекономски политики и на проблемите на заштита на животната средина и една на прашања и проблеми на образованието по математиката и физика. Во претходна година и во првите месеци на тековна година, МАНУ и неговите истражувачки центри ја интензивираат соработката со владините ресори посебно во областа на образованието и науката, економијата, енергетиката и екологијата – области кои се третирани и во нашите *Приоритети за идниот развој на Република Македонија*. Нацрт програмата предвидува и одржување на 10 предавања, главно на еминентни странски професори и академици од различни области на науките и уметностите, *15 промоции и презентации на резултатите од објавени научни трудови и уметнички творби и на избрани дела на наши академици* итн, како и богата издавачка дејност - *3 зборници на трудови, 60 посебни изданија, 14 периодични изданија, 9 други изданија* и сл. Издавачката дејност и другите настани и оваа година ќе бидат поддржани од Фондацијата на МАНУ “Трифун Костовски”. Дел од настаните и содржините на Програмата за оваа година ќе се одвиваат во рамките на Научната и уметничката визита во куќата на Уранија во Охрид.

Во 2018 година ќе продолжи и ќе заврши постапката за избор на дописни членови на МАНУ, на членови на МАНУ надвор од работниот состав и на почесни членови.

Почитувани академици, уважени гости,

Република Македонија во последниве неколку години помина низ епизоди на најтешка политичка и општествена криза во периодот по нејзиното осамостојување. За причините на кризата, последиците од кризата и за пристапите за нејзино надминување говорев и на претходното Годишно собрание на МАНУ и во мојот реферат поднесен на Свечената академија по повод одбележувањето на 50 – годишнината од основањето на МАНУ.

По изборите од минатата година создадени се услови за постепено надминување на кризата, т.е. **за имплементирање на реформските приоритети во клучните сфери на општественото живеење**: демократија, владеење на правото, образование и наука, економија, култура, европски интеграции и сл. Неопходно е со уште поголема посветеност да се работи врз вистинска имплементација на **Планот за итни реформски приоритети 3 - 6 – 9**, како интегрален дел на **Програмата за работа на Владата на Република Македонија во периодот 2017 – 2020 година**. Обврските преземени во овој документ се однесуваат на развојот на демократијата и владеење на правото, враќање на демократскиот амбиент во Собранието на Република Македонија и создавање услови за негово непречено функционирање, судските реформи, реформите во медиумите, јавната администрација, безбедносните служби, борба против организираниот криминал и корупцијата, креирање услови за фер и демократски избори итн. Овие обврски произлегуваат од средбите на високо ниво со претставници на институциите на ЕУ, насоките од ЕК за итни реформски приоритети, перепораките од Годишните извештаи на ЕК, од Советот на Европа, од ОБСЕ, заклучоци од министерскиот дијалог за економски реформи и сл. Оттука, тие се од клучно значење за нашето враќање и напредување на патот на евроатланските

интеграциски процеси. Овде посебно сакам да нагласам дека перцепцијата и оценките на ЕК за напредокот на реформите во Република Македонија нема да се засноваат само врз формалните промени на постојните закони во одделните сфери или врз донесувањето на нови закони. Напротив, клучен е квалитетот на реформите и нивната фактичка имплементација – она што евидентно недостасува и е наша болна точка, практично, во целиот период од осамостојувањето на земјата до денес. Притоа, секогаш треба да се има предвид дека спроведувањето на реформите, навистина, е услов за нашето приближување кон ЕУ, но реформите ги правиме, пред сè заради самите нас, за да ја градиме Република Македонија како демократско, економски просперитетно, мултиетничко и мултикултурно општество.

На **економски план** 2017 година, кога и кулминираше кризата, за жал е изгубена година.

Предвидената стапка на економски раст (на порастот на БДП) за 2018 година од околу 3% е значајно под потенцијалот на македонската економија (речиси за 1,5 до 2 процентни поени). Но, таа е реално поставена и остварлива, особено ако се има предвид дека изгледите за заздравување на светската економија и посебно на еврозоната, којашто има силни импликации врз економската активност во Република Македонија, и покрај постоењето на одредени ризици (Брегзит, сеуште ниска инфлација, проблеми при спроведувањето на неконвенционалните мерки на монетарната политика во услови на ниски каматни стапки и сл.) се евидентно подобрени. Податоците за економските движења во последниот квартал на минатата година и во првите два месеца на тековнава година, упатуваат на определено заживување на економската активност во земјата. Задржувањето на солидниот кредитен рејтинг на Република Македонија, деновиве потврден од страна на Standard and Poor's, и олабавувањето на монетарната политика (НБРМ ја намали референтната каматна стапка на 3%) исто така можат поволно да влијаат врз заживувањето на економската активност.

Но клучно за остварувањето на оваа цел е **задржувањето на политичката стабилност на земјата**. Неопходно е и понатаму напорно да се работи на избегнување на нови политички тензии во земјата. **МАНУ перманентно укажува на потребата сите отворени прашања и проблеми со кои се соочуваме, вклучувајќи ги тука и оние од корпусот на меѓуетничките односи, да се разрешуваат во мирна и конструктивна атмосфера, низ дијалог, толеранција и заемно почитување на сите актери во политичкиот живот на земјата**. За да се оствари предвидената динамика на раст на македонската економија, паралелно со имплементирањето на итните реформски приоритети за кои говорев претходно, неопходно е и понатаму да се работи на **подобрување на клучните сегменти на бизнис климата** за да се поттикне приватниот сектор (секторот на претпријатијата) продуктивно да инвестира во машини, опрема и технологија, да го шири бизнисот и да креира нови работни места. Со надминување на кризата, потребно е **да се напушти моделот на економски раст во кој главен инвеститор и работодавач е владата**. Таму каде што владите претерано се инволвираат во економската активност, го истиснуваат приватниот сектор од сферата на инвестициите и оневозможуваат рационално и ефикасно користење на расположливите ресурси. Во пазарна економија носител на растот е секторот на претпријатијата, а не Владата. Се разбира, ваквиот модел ја ограничува, но не ја дерогира улогата на Владата во економската активност. Напротив, одговорностите на Владата во моделот на пазарна економија се сосредоточени и незаменливи во неколку значајни сфери: создавање на општа поволна рамка за функционирање на бизнисите, јавни инвестиции во сферата на инфраструктурата, образованието, научноистражувачката дејност и иновациите, заштита на животната средина, водење на прудентна фискална политика и сл.

Начинот на кој е структурирана Програмата за работа на МАНУ за 2018 година отвора простор Академијата, извршувајќи ја својата основна дејност, односно реализацијата на научноистражувачки и уметнички проекти, научни расправи, т.е. домашни и меѓународни конференции, советувања, семинари, тркалезни маси и сл, публикации и презентации на резултатите од научноистражувачката работа и сл, да го даде својот придонес врз имплементацијата на итните реформски приоритети во претходно споменатите сфери.

Почитувани академици, драги гости,

Како што и претходно спомнав, еден од приоритетите во работењето на МАНУ е поврзан со концептот за изградба на **нов и обединет Балкан – Балканот како регион на мир, стабилност и развој**. Прифаќајќи го и подржувајќи го ваквиов концепт МАНУ, во последниве

неколку години, ја прошири и збогати научната и културната соработка со Бугарската академија на науките и со Српската академија на науките и уметностите, а со посветеност работиме и на збогатување на соработката и со академиите од другите соседни земји – Албанската академија на науките, Косовската академија на науките и уметностите, како и со академиите на науките и уметностите од другите поранешни југословенски републики. На овој начин, и со ваков приод, нашата Академија давала и ќе дава посебен придонес во развојот на пријателски односи, односи на меѓусебно почитување, разбирање и толеранција со соседните земји, како и во создавањето на повољна клима за полесно надминување на отворените прашања со нашите соседи. Најдобра потврда за тоа е и склучувањето на Договорот за пријателство и соработка помеѓу Република Македонија и Република Бугарија, при што улогата и придонесот на двете Академии во овој процес беа особено значајни. Неодамна, со колегите од Бугарската академија на науките се договоривме да формираме меѓуакадемска група која ќе работи на конкретизација на формите и содржините од Договорот за пријателство и соработка во сферите на науката, уметноста, културата, економијата, зближување на младите и сл.

Во контекст на нашата определба Академијата да го даде својот целосен придонес во процесот на изградба на Балканот како подрачје на мир, стабилност и просперитет, а имајќи го предвид фактот дека **преговорите помеѓу Република Македонија и Република Грција околу разликата за името на нашата земја** веќе навлегуваат во својата суштинска фаза, дозволете ми, на крајот од моето експозе, да се осврнам и на ова прашање. Спротивно од перцепцијата на јавноста дека МАНУ нема свое мислење за проблемот што Република Грција го има со уставното име на нашата земја, која во некои кругови намерно се форсира, а во други тоа се прави поради нееинформираност, во оваа пригода сакам посебно да нагласам дека МАНУ има јасни погледи и ставови во врска со прашањето за името (но и за други прашања кои неоправдано се наметнуваа како прашања поврзани со името), градени во континуитет, научно засновани и добро аргументирани. Имено, уште во 1992 година објавени се три документи на МАНУ во врска со името на земјата – едниот е Апел за признавање на Република Македонија упатен до странските академии и до академиите од поранешна Југославија, другиот е протест против оној дел од Декларацијата на Самитот на Европската заедница од Лисабон, со кој на Република Македонија ултимативно ѝ се наметнува меѓународно признавање со промена на името и третиот е Обраќање на македонските академици, научници и универзитетски работници до Европската заедница и меѓународната јавност. Понатаму, во 1993 година МАНУ ја објави студијата Македонија и односите со Грција, во којашто, врз научна основа, се елаборира генезата на спорот со името. Оваа студија, преведена на англиски јазик, своевремено беше испратена до сите европски академии, до Обединетите нации и до Европската унија. Потоа, во истата година, следува Апелот на членовите на МАНУ до тогашниот генерален секретар на ОН, неговата екселенција Бутрос Гали, во врска со прашањето за името. Во 1994 година МАНУ реагираше до Австралиската академија на науките по повод одлуката на Австралиската влада за промена на името на македонската етничка заедница во Австралија. Во 2002 година МАНУ ја публикуваше на македонски и англиски јазик Промеморијата на Македонската академија на науките и уметностите во врска со спорот за името на Република Македонија, во кој, повторно, од научна гледна точка, се аргументира апсурдноста и неодржливоста на дел од предлозите во врска со спорот за името кои навлегуваат во идентитетските прашања. Врз засилувањето на ваквата аргументација во МАНУ се работеше и во текот на 2008 и 2009 година. Во 2010 година МАНУ испрати до претседателот на САД Барак Обама обраќање под наслов Името на Македонија е стварноста на Македонија како остра реакција на политичкиот памфлет потпишан од грчки и други интелектуалци (академици) во кој за нашата земја се зборува со омраза и погрдни термини. Во истата година е составена Предлог Декларација на Собранието на МАНУ за решавање на разликите помеѓу Република Македонија и Република Грција околу употребата на името Република Македонија во ООН. Во 2011 година се донесени Ставови на Претседателството на МАНУ за прашањето и спорот за името, како и ставови на Претседателството на МАНУ во врска со не/именувањето на македонскиот јазик од страна на официјалните инстанции на ЕУ. Понатаму, во 2012 година е упатено Обраќање на Собранието на МАНУ до меѓународната научна јавност и меѓународната заедница во коешто, исто така, се говори за ова прашање итн. Во меѓувреме, со интензивирањето на преговорите со Република Грција за спорот за името, МАНУ подготви Платформа за спорот за името која ѝ е предадена на Владата на Република Македонија за да послужи како аргументација и поткрепа на македонските позиции во преговарачкиот процес.

Сите споменати документи се достапни на веб-страницата на Академијата, со исклучок на последниот, споменатата Платформа, којашто во оваа фаза, од разбирливи причини, се уште не е поместена на нашата WEB – страница.

Суштината на погледите и ставовите на МАНУ во врска со проблемот што Република Грција го има со уставното име на нашата земја, во оваа пригода, ќе ги резимирам на следниов начин:

Прво, МАНУ редовно укажува дека развојот на добрососедски и пријателски односи со Република Грција е приоритетен интерес на граѓаните на Република Македонија, бидејќи со нашиот сосед нè поврзуваат традиционално пријателство, заеднички економски и други интереси и големи можности за научна и културна соработка. Заради поскоро доаѓање до заемно прифатливо решение МАНУ ги охрабрува политичките водства на двете страни да ја преземат одговорноста и храбро да се соочат со реалностите на времето и потребата за градење на перспективи за заедничка иднина.

Второ, аргументацијата на Република Македонија во разговорите со Република Грција треба да се базира на два основни постулата: едниот е дека, наспроти аспирациите на Република Грција **спорот за името** да го димензионира во интернационален, тој, според својата природа и суштина, е билатерален (впрочем, досега 137 земји нè имаат признаено под уставното име), но, со напоменување, дека за него се преговара под покровителство на ООН, што е гаранција дека мораат да бидат почитувани нормите и стандардите на ООН за меѓународниот статус на државите и човековите слободи и права; другиот е дека, **предмет на расправа**, во согласност со Резолуцијата 817 на Советот на безбедност на ООН од 1993 година и со Привремената спогодба меѓу Република Македонија и Република Грција од 1995 година, е само и единствено името, односно надминување на разликата за името на државата, а не и други прашања, особено не и идентитетските прашања, кои влегуваат во сферата на елементарните човечки права и за кои не се преговара.

Трето, оттука, никој нема легитимно право да преговара за прашањата за националниот идентитет на македонскиот народ, за името на македонскиот јазик, за промена на Уставот на Република Македонија и за други прашања што навлегуваат во нашиот идентитет.

Четврто, предлозите името Република Македонија, или евентуално име со географска одредница, да се изговара како во македонскиот јазик и да се пишува само со латинско писмо, односно името на јазикот, македонски, исто така, да се пишува со латинско писмо и да се изговара како што тоа се прави во нашата земја, се апсурдни, неодржливи. Тие, суштински гледано, навлегуваат во идентитетските прашања и според тоа за нас се неприфатливи. Во ОН и нејзините органи и институции како работни јазици се користат само оние што како такви се изречно утврдени. Оттука, Македонија во овој поглед би била исклучок, преседан и тоа би претставувало прекршување на нормите во Повелбата на ООН.

Петто, за позицијата на Република Грција, едно име за сите употреби (*erga omnes*), не треба да се разговара, бидејќи тоа не е предвидено ниту со Резолуцијата 837, ниту со Законот за ратификација на Привремената спогодба. Прифаќање на *erga omnes* решение (едно име за севкупна употреба, значи, едно име и за меѓународна и за **внатрешна употреба**) би значело промена на Уставот на Република Македонија, промена на имињата на нашите институции, ревизија на сите меѓународни договори (билатерални и мултилатерални) во кои се користи уставното име на земјата итн. итн. – според тоа, ваквото решение е фактички невозможно и неостварливо.

Ви благодарам на вниманието.